

Reactie van de Vereniging Openbaar Onderwijs op 'De menselijke maat in het onderwijs'

De Vereniging Openbaar Onderwijs ziet de door de bewindslieden geschetste problematiek voortkomen uit een achterhaald, verzuild onderwijsbestel. Er is niets tegen grote schoolbesturen als de daardoor verkregen ruimte goed – met oog voor de wijze waarop een organisatie wordt beleefd en met aandacht voor de menselijke aspecten - wordt ingevuld. Slechts voor één probleem dient een oplossing te worden gevonden. Wanneer een ouder of leerling op een school onoplosbare problemen met een schoolteam of de schoolleiding heeft, moet in geval van een schoolbestuurlijk monopolie de ouder/leerling op een andere school van dat zelfde bestuur wel zonder problemen terecht kunnen. Daarin is thans niet voorzien.

Het beleid van de overheid om schaalvergroting te stimuleren heeft succes gehad, schrijven de bewindslieden. Daar kunnen alle betrokkenen trots op zijn. Het is een zeldzaamheid in het onderwijs om tevreden terug te kunnen zien op een beleidswijziging. Om nu dat succesvolle beleid weer af te willen breken gaat de Vereniging Openbaar Onderwijs te ver. De Vereniging Openbaar Onderwijs is er dan ook niet van overtuigd dat 'restauratie', inclusief restauratie van het verzuilde onderwijsbestel in het funderend onderwijs, is geboden. Het is verstandiger, meent de Vereniging Openbaar Onderwijs, om de nieuwe werkelijkheid als een gegeven te beschouwen en daarbinnen nieuwe mogelijkheden te benoemen.

Burgers waarderen de kwaliteit van het onderwijs met een zes, ouders geven het onderwijs een dikke zeven. Burgers waarderen het vmbo het laagst, zij geven hier een 5,9 voor. Het w.o. scoort bij hen het hoogst met een 6,8. Ouders waarderen de middelbare school met een 7,3 en de basisschool met een 7,5. Opvallend is dat, ondanks alle kritische publiciteit die het onderwijs heeft gekregen, de waardering voor het onderwijs wel stabiel is gebleven in vergelijking met voorgaande jaren.

Burgers halen hun informatie met name uit de media en zijn lang niet altijd ervaringsdeskundige. Dit kan een verklaring zijn voor de matige waardering. Ouders oordelen vanuit hun directe ervaring met de school van hun kind. Ouders

zijn tevreden over het onderwijs van hun kind. Er is volgens hen genoeg persoonlijke aandacht voor de kinderen. Daarnaast vinden ouders dat ze door de schoolleiding voldoende betrokken worden bij de school. De ouders zijn goed op de hoogte van wat er binnen een school reilt en zeilt. Ze weten ook waar ze terecht kunnen als ze klachten hebben. Volgens de ouders gaan hun kinderen met plezier naar school en voelen ze zich veilig. (Onderwijsmeter 2008)

De waardering voor het onderwijs is 'stabiel gebleven in vergelijking met voorgaande jaren'. Daar doet wel of niet (bestuurlijke) schaalvergroting dus niets aan af. Evenmin heeft 'de ontmanteling van de verzuilde structuren in het maatschappelijk middenveld in de laatste decennia' kennelijk invloed op de waardering. Dat is overigens niet zo verwonderlijk, gezien de uitkomst van de Onderwijsmeter 2008:

Ouders hebben bij de keuze voor de school van hun kind in het voortgezet onderwijs verschillende voorkeuren. Welke aspecten spelen een grote rol in de schoolkeuze? Onderstaand een top vijf.

1. de kwaliteit en het imago van de school; 77%
2. de voorkeur van het kind zelf voor een bepaalde school; 72%
3. de sfeer op de school; 71%
4. de afstand van school tot huis; 50%
5. de omvang van de school. 38%

De kerkelijke of levensbeschouwelijke overtuiging van de school komt met 10% op de tiende plaats. Naar verwachting ligt dit percentage voor het primair onderwijs iets hoger, maar haalt dit criterium voor schoolkeuze de top-vijf evenmin.

De Vereniging Openbaar Onderwijs ziet op basis van deze ontwikkelingen de keuzevrijheid en de variëteit zich vooral concentreren op het pedagogisch-didactisch concept van een school en niet (meer) op denominatie. Ook het SCP constateert dat grote besturen willen dat hun scholen zich onderscheiden in profiel, onder meer in pedagogisch-didactische aanpak. Variëteit wisselt anno 2009 van kleur.

Het onderwijs wordt welhaast dagelijks geconfronteerd met de vraag een maatschappelijk probleem op te lossen. Voorbeelden zijn er te over en worden daarom nu niet genoemd. Impliciet voegen de bewindspersonen een nieuw maatschappelijk probleem aan het onderwijs toe: het vinden van bestuursleden voor de vereniging.

Is het in de afdelingen van politieke partijen, in sportclubs en andere verenigingen steeds moeilijker om leden te interesseren in een bestuursfunctie, in het onderwijs streven de bewindspersonen naar meer ouders in het bestuur en naar een 'revitalisering van de vereniging'. De vraag of ouders dat willen wordt niet gesteld en dus ook niet beantwoord.

Op voorhand kan worden aangenomen dat het onderwijs niet in staat kan worden geacht dit 'maatschappelijke probleem' op te lossen, ook niet voor zichzelf. Het revitaliseren van de vereniging

als bestuursvorm - waarbij het overigens de vraag is of een vereniging in het openbaar onderwijs wel kan respectievelijk wenselijk is – is voor de Vereniging Openbaar Onderwijs geen reële optie.

De Onderwijsraad signaleert dat het bestuur wordt 'weggeprofessionaliseerd'. De woordkeuze heeft een negatieve connotatie. Het ware zuiverder geweest wanneer de Onderwijsraad had gesproken over 'geprofessionaliseerd'; dat is immers een positieve en noodzakelijke ontwikkeling. Een zichzelf respecterende sector, zoals het funderend onderwijs, heeft zich te professionaliseren op alle vlakken, waaronder het bestuurlijke. Onderwijs wet- en regelgeving is zo complex en de verwachtingen van de samenleving van het onderwijs zijn zo veeleisend dat verdere professionalisering een vereiste is en een actieve rol van lekenbestuurders niet meer kan worden gevraagd. Een professioneel bestuur legt verantwoording af aan een toezichhoudend orgaan, bijvoorbeeld een raad van toezicht. Dat ouders een rol krijgen in het opstellen van een profielschets voor leden van dat orgaan en dat ze het recht krijgen kandidaten daarvoor voor te dragen, is voor de Vereniging Openbaar Onderwijs vanzelfsprekend .

De wijze waarop de legitimatie wordt vormgegeven is onderwerp van het debat over het wetsvoorstel 'Goed onderwijs, goed bestuur'. De Vereniging Openbaar Onderwijs reageert separaat op dit wetsvoorstel. Overigens merkt de Vereniging Openbaar Onderwijs op dat juist dit wetsvoorstel voor een groot gedeelte wel uitgaat van, dan wel ingaat op de verander(en)de omstandigheden.

De Vereniging Openbaar Onderwijs deelt de definitie van de commissie Dijsselbloem over de menselijke maat. De Vereniging Openbaar Onderwijs kiest voor een andere uitwerking. Het is een wetmatigheid dat hoe groter een organisatie is des te meer zich de noodzaak aandient tot het neerleggen van bevoegdheden op het laagst mogelijke niveau of anders gezegd, hoe kleinschaliger de (onderwijs)praktijk moet worden vormgegeven. De Vereniging Openbaar Onderwijs is de mening toegedaan dat het overheidsbeleid erop gericht moet zijn hiervoor de voorwaarden te creëren. Wanneer die principiële keuze wordt gemaakt kan vervolgens met de betrokkenen zorgvuldig worden gekeken naar de invulling van die voorwaarden.

Almere, 27 januari 2009